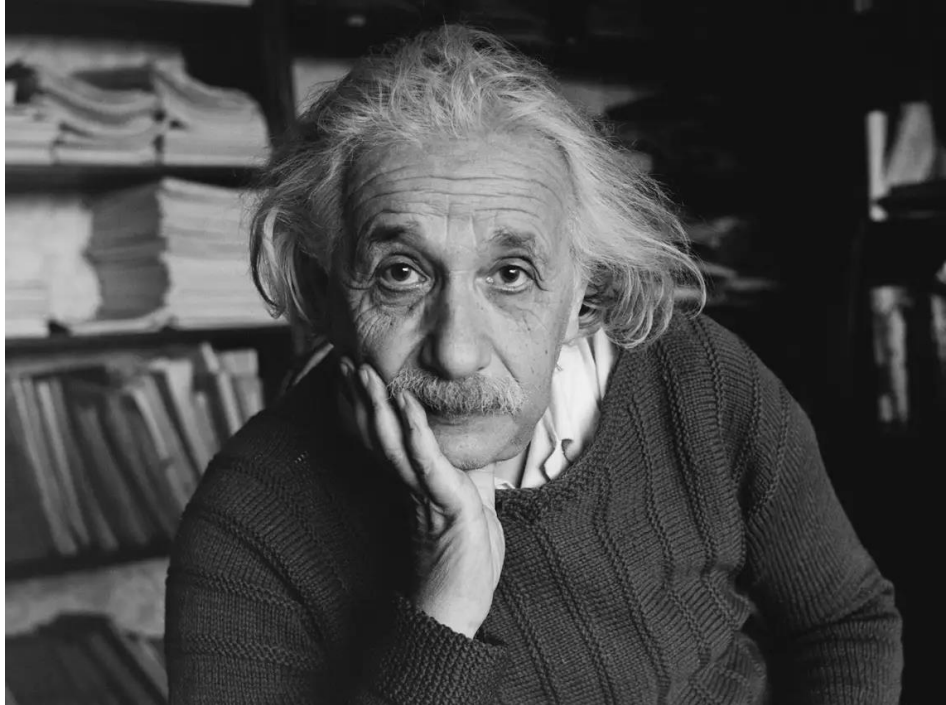


Presentatie over onderzoeksproject ‘Ongewenste mijding van mondzorg. Financiële drempels in de toegankelijkheid van mondzorg’

Geert van der Heijden
Sehida Begovic

**If we knew what it was we were doing,
it would not be called research, would it?**

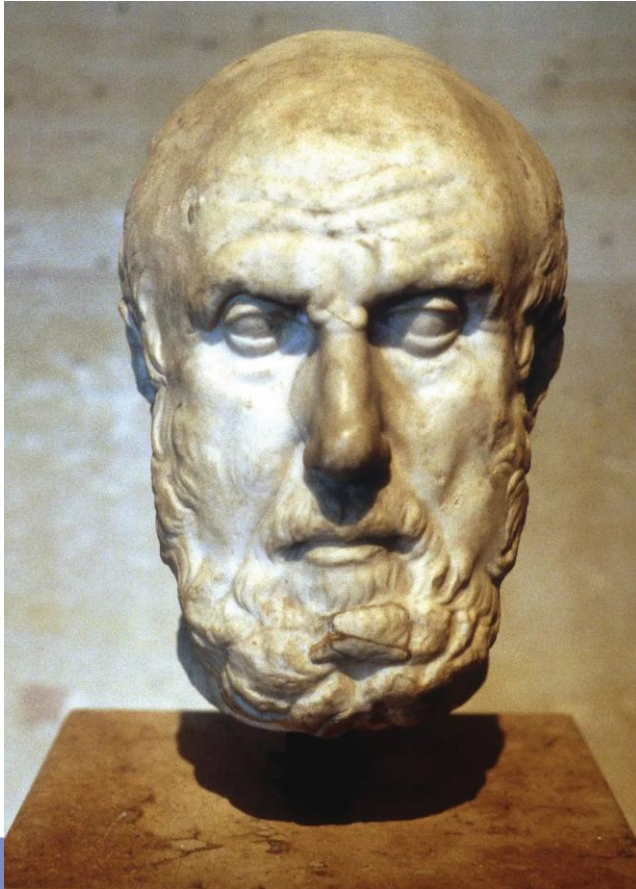


Albert Einstein

**IK HEB GEEN
FLAUW IDEE WAT IK
AAN HET DOEN BEN
MAAR HET BEVALT ME**

Loesje

Wellicht liep u er zojuist aan voorbij in de hal



Ik zweer/beloof dat ik de tandheelkunde zo goed als ik kan zal uitoefenen ten dienste van mijn medemens.

Ik zal zorgen voor zieken, gezondheid bevorderen en lijden verlichten.

Ik stel het belang van de patiënt voorop en eerbiedig zijn opvattingen.

Ik zal aan de patiënt geen schade doen.

Ik luister en zal hem goed inlichten.

Ik zal geheim houden wat mij is toevertrouwd.

Ik zal de tandheelkundige kennis van mijzelf en anderen bevorderen.

Ik erken de grenzen van mijn mogelijkheden.

Ik zal mij open en toetsbaar opstellen, en ik ken mijn verantwoordelijkheid voor de samenleving.

Ik zal de beschikbaarheid en toegankelijkheid van de gezondheidszorg bevorderen.

Ik maak geen misbruik van mijn tandheelkundige kennis, ook niet onder druk.

Ik zal zo het beroep van tandarts in ere houden.

Ongewenste Mijding van Mondzorg

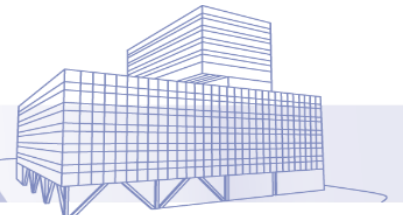
Ivoren Kruis Jaarcongres
1 april 2023

Prof. Dr. Geert van der Heijden, Hoogleraar Sociale Tandheelkunde, UvA

Mw. S. Begovic MSc, Tandarts-Onderzoeker, UvA

Sectie Maatschappij en Mondgezondheid, ACTA

ACTA



Wat komt aan bod?

Afzien van mondzorg

- Achtergrond: situatie schets & beeldvorming over zorgmijden
- Van waar komen we tot hier?
- Omvang en aantal
- Om wie gaat het
- Mondzorg: indeling obv consequenties en organisatie
- Van “kiezen en delen” & solidariteit naar kiezen & selectie?

Armoedegrens moet omhoog, zeggen financiële noodhulpbureaus

De armoedegrens die de overheid hanteert ligt te laag, meent directeur Nathalie Boerebach van Stichting Urgente Noden Nederland (SUN Nederland). Voor veel mensen is het sinds dit jaar moeilijker om hun basisbehoeften te betalen, ondanks steun van de overheid. Vooral dit jaar is de koopkracht gedaald, bleek gisteren uit [de nieuwe koopkrachtberekeningen](#) ⌵ van het Centraal Planbureau

Zes op de tien huishoudens komen niet of moeilijk rond

Steeds meer Nederlandse huishoudens zijn financieel kwetsbaar of zelfs financieel ongezond. In 2022 ging het in totaal om zes op de tien Nederlandse huishoudens, blijkt uit [onderzoek](#) ↗ van Deloitte in samenwerking met Nibud en Universiteit Leiden. [In 2021](#) ⌵ was dat nog vijf op de tien.

Het gaat om mensen die meestal niet kunnen rondkomen van het inkomen (financieel ongezond, 30 procent), of net wel kunnen rondkomen maar onverwachte gebeurtenissen moeilijk kunnen opvangen met spaargeld (financieel kwetsbaar, 30 procent).

"Wat we zien is dat de inflatie er bij sommige huishoudens hard inhakt", zegt onderzoeker Wendy Brink-den Nieuwenboer in het *NOS Radio 1 Journaal*. Uit het onderzoek blijkt dat 84 procent van de huishoudens zegt last te hebben gehad van de inflatie. "Met name die kwetsbare en financieel ongezonde huishoudens zijn geraakt. En daardoor wordt het ook lastiger om te sparen met een inkomen dat redelijk stabiel is gebleven."

SCP: aanpak ongelijkheid gaat verder dan aanpak armoede

In Nederland bestaat er een structurele ongelijkheid tussen sociale klassen. Dat stelt het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in het rapport [Eigentijdse ongelijkheid](#) ↗. Om dit aan te pakken moet er verder gekeken worden dan arm versus rijk, zeggen de onderzoekers.

In het onderzoek keek het planbureau niet alleen naar zaken als werk, inkomen en opleiding, maar ook naar bijvoorbeeld sociale netwerken, gezondheid en zelfvertrouwen.

"Kansenongelijkheid is breder dan mensen denken. Het gaat niet alleen om economische verschillen zoals vermogen, inkomen en opleidingsniveau", zegt Cok Vrooman, onderzoeker bij het SCP. "Het gaat ook om wie je kent: je sociale netwerk, waar je bij past en wie je bent: je zogenoemde persoonskapitaal. Dat is een combinatie van je gezondheid en aantrekkelijkheid."

Hoeveel Nederlanders leven in armoede?

Wanneer leef je in armoede?

Armoedegrens 2023 - Nederlands gezin

- Basisbehoeften budget €1.533 / mnd € 18.396 / jr
- Niet-veel-maar-toereikend budget
 - 110% basisbehoeftenbudget €1.886 / mnd € 20.235 / jr

2023: 830.000 Nederlanders leven onder de armoedegrens

waarvan 220.000 kinderen

- 170.000 huishoudens kostwinner met inkomen uit arbeidsbetrekking (werkende armen)
- 134.000 uitkeringsgerechtigde huishoudens (geen arbeidsbetrekking, incl. gepensioneerden)

Flinke stijging armoede verwacht volgend jaar als steun wegvalt + 200.000

Bijna een miljoen mensen leeft volgend jaar onder de armoedegrens als er geen nieuw steunbeleid komt voor die groep. Dat verwacht het Centraal Planbureau (CPB) in het *Centraal Economisch Plan*. Dit jaar gaat het nog om zo'n 815.000 mensen.

Minister Carola Schouten, verantwoordelijk voor armoedebeleid, noemt de cijfers zeer zorgelijk. Ze laat weten dat het kabinet werkt

Kamer wil actie van kabinet om stijging armoede te voorkomen

Een meerderheid in de Tweede Kamer vindt dat het kabinet iets moet doen om ervoor te zorgen dat de verwachtingen van het Centraal Planbureau voor volgend jaar niet uitkomen. Het CPB zei vanochtend 🗨️ dat volgend jaar bijna een miljoen mensen onder de armoedegrens raken als er geen nieuw steunbeleid komt voor die groep.

Tandartsen zien dat mensen wegblijven vanwege geldproblemen



Leoni Schenk

Redacteur binnenland

Er zijn steeds meer signalen dat Nederlanders uit geldgebrek controles en behandelingen bij de tandarts en mondhygiënist overslaan. Een aantal mensen loopt daarom rond met pijn en ontstekingen, zeggen tandartsen en hulpinstanties tegen de NOS.

Sommige tandartsen doen behandelingen al deels of helemaal gratis. Onder hen is Wouter Vriesman. In zijn praktijk in Amsterdam brengt hij gemiddeld 5 keer per dag de foto niet in rekening. En steeds vaker zet hij zelfs een kroon voor niks. "Vervolgens komen ze niet opdagen bij de nabehandeling. Zo omhoog zitten sommige mensen", zegt Vriesman.

Ook Ingeborg Seite kan haar tandartskosten niet betalen. Om te voorkomen dat daardoor al haar tanden getrokken moeten worden, besloot Vriesman haar gratis te behandelen:

[Tandartsen zien dat mensen wegblijven vanwege geldproblemen](#)

Minister Kuipers van Volksgezondheid herkent de signalen en zegt onderzoek te doen.

Om inzicht te krijgen in wie de tandarts mijdt of niet betaalt, heeft het ministerie van Volksgezondheid het Academisch Centrum Tandheelkunde Amsterdam (ACTA) gevraagd om dat in beeld te brengen, samen met het Radboud UMC en de Hogeschool van Amsterdam.

De Stichting Urgente Noden Nederland (SUNN) levert data die daarvoor nodig zijn, afkomstig van 14 van de 25 [noodhulpbureaus](#)  in het land. "We zien inderdaad het aantal aanvragen voor noodhulp stijgen. De aanvragen voor mondzorg komen veelvuldig voor", zegt directeur Nathalie Boerebach.



"De overheid zou meer werk moeten maken van preventie, dit bespaart kosten en mensenleed"

— SUNN-directeur Nathalie Boerebach.

Resultaat van dat onderzoek wordt pas volgend voorjaar verwacht. Volgens een woordvoerder van minister Kuipers kan de verhoging van de zorgtoeslag mensen die acute mondzorg nodig hebben, nu helpen.

Mijden van zorg: Beeldvorming

Mijden

- Veronderstelt mogelijkheid van bewuste keuze

Is er wel een keuze bij structureel geldgebrek?

Mijden van zorg of mijden van zorgkosten?

Verwaarlozing van mondgezondheid is dan geen bewuste keuze

Afzien van mondzorg vanwege structureel geldgebrek

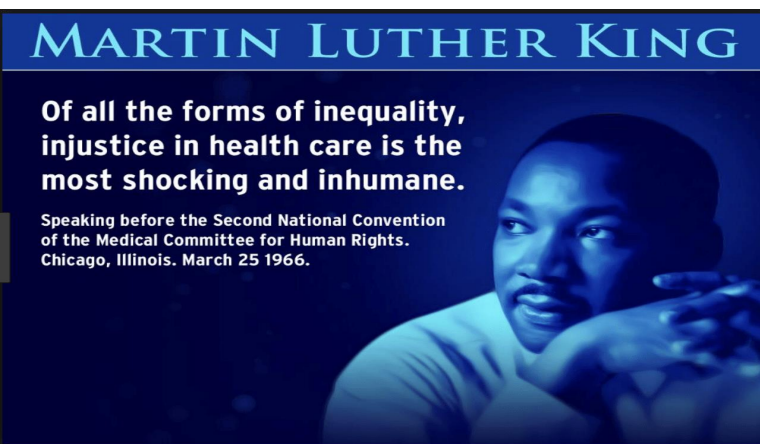
Afzien van mondzorg

Steeds minder mensen kunnen zich mondzorg veroorloven.

Steeds meer mensen zien af van tandartsbezoek wegens geldgebrek.

Voor wie een tandarts bezoekt, is het geld doorgaans geen probleem

Voor wie geen tandarts bezoekt, is geen geld doorgaans het probleem.



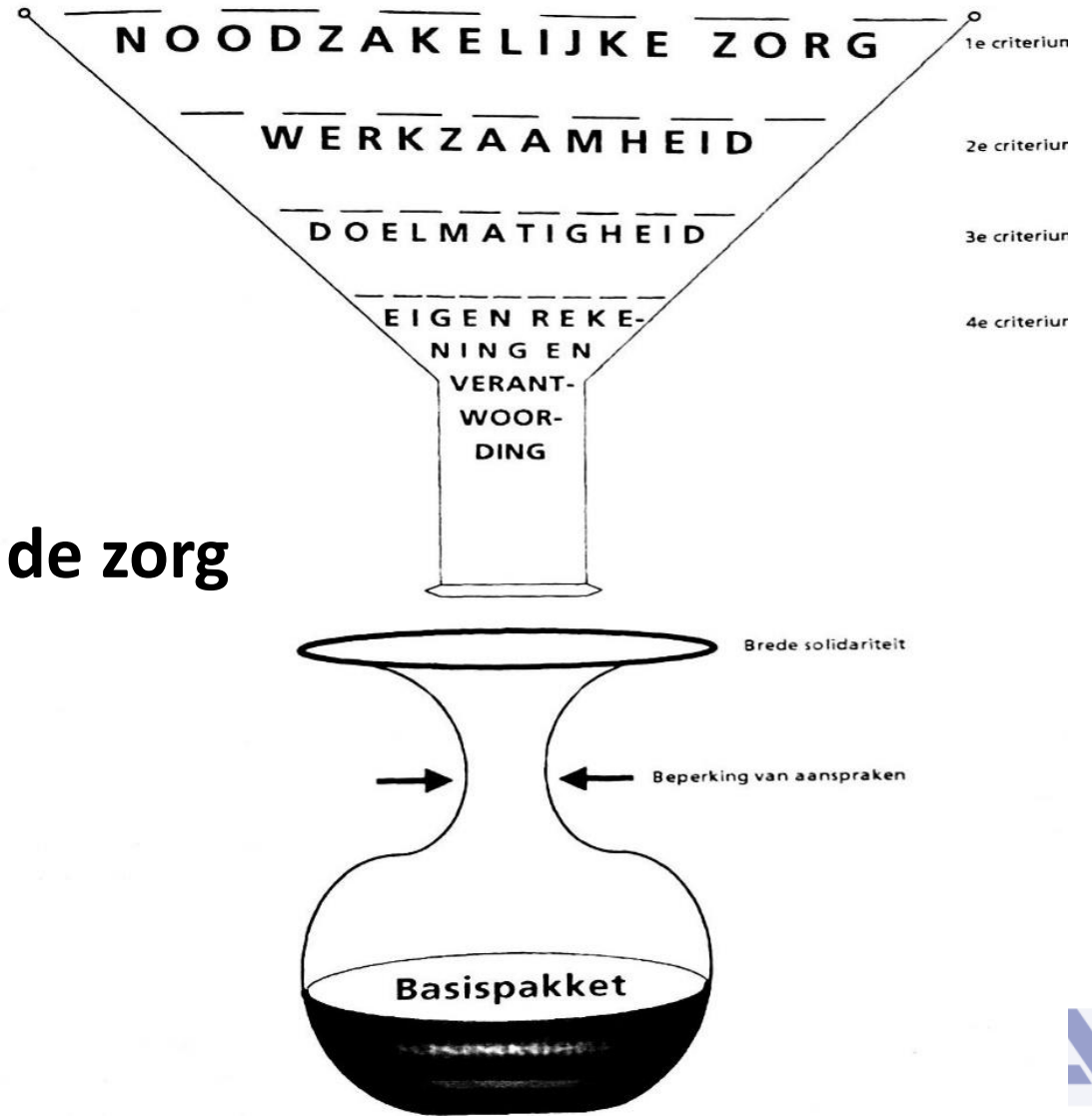
Waar komen we vandaan? Hoe komen we hier terecht?



Kiezen en Delen - Commissie Keuzen in de zorg

(Rapport Dunning, december 1991)

“De Trechter van Dunning”



Kiezen en Delen - Commissie Keuzen in de zorg

Voorbeeld 3

- Tandheelkundige zorg voor volwassenen (1) behoort tot de **noodzakelijke zorg**, (2) is **gebleken werkzaam** te zijn, en (3) kan **doelmatig** genoemd worden. (4) Deze zorg komt tegemoet **aan zeer algemene maatschappelijke behoefte**, is in totaliteit kostbaar, is voor ziekenfondsverzekerden verzekerd en voor particulieren als regel niet.
- Tandheelkundige zorg voldoet dus aan alle vier criteria en zou om die reden in het basispakket kunnen worden opgenomen. Het is echter bij hanteren van het vierde criterium ook *een voorziening die tot de eigen verantwoordelijkheid van de volwassen burger kan worden gerekend.*
- *Bij een goede jeugdgezondheidszorg en preventie is tandheelkundige zorg voor volwassenen mogelijk **voor eigen rekening en verantwoording.***
- De commissie meent dat aan de hand van het vierde criterium tandheelkundige zorg voor volwassenen buiten de basisverzekering kan blijven.

BESLISSINGEN

LET JE WEL EVEN OP
WIENS WERELD
JE VERANDERT

Loesje

THE INVERSE CARE LAW 1971

JULIAN TUDOR HART

Glyncorrwg Health Centre, Port Talbot, Glamorgan, Wales

Summary The availability of good medical care tends to vary inversely with the need for it in the population served. This inverse care law operates more completely where medical care is most exposed to market forces, and less so where such exposure is reduced. The market distribution of medical care is a primitive and historically outdated social form, and any return to it would further exaggerate the maldistribution of medical resources.

Dit draagt bij aan **Mattheus effect**

“Wie heeft zal nog meer krijgen, en wel in overvloed, maar wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft nog worden ontnomen.”

- Sociale selectie proces resulteert in concentratie van talent en hulpbronnen.
- Rijken profiteren meer van welvaart dan armen.
- Rijken worden rijker, de armen armer.

Voor veel mensen is bezoek arts & tandarts te duur

Aantal respondenten	5.096		
Zorgkosten zijn een financieel probleem	3.312	65%	
Redt het financieel niet vanwege zorgkosten	764	15%	25% van 3312
Ervaart gebitsproblemen (= klachten & behoefte aan mondzorg)	2.242	44%	
Gaat niet naar tandarts om kosten te vermijden	2.038	40%	
Gaat met klachten niet naar tandarts om kosten te vermijden	1.427	28%	64% van 2.242
Klachten erger: niet naar tandarts gegaan om kosten te vermijden	1.325	26%	93% van 1.427

EU-SILC enquête

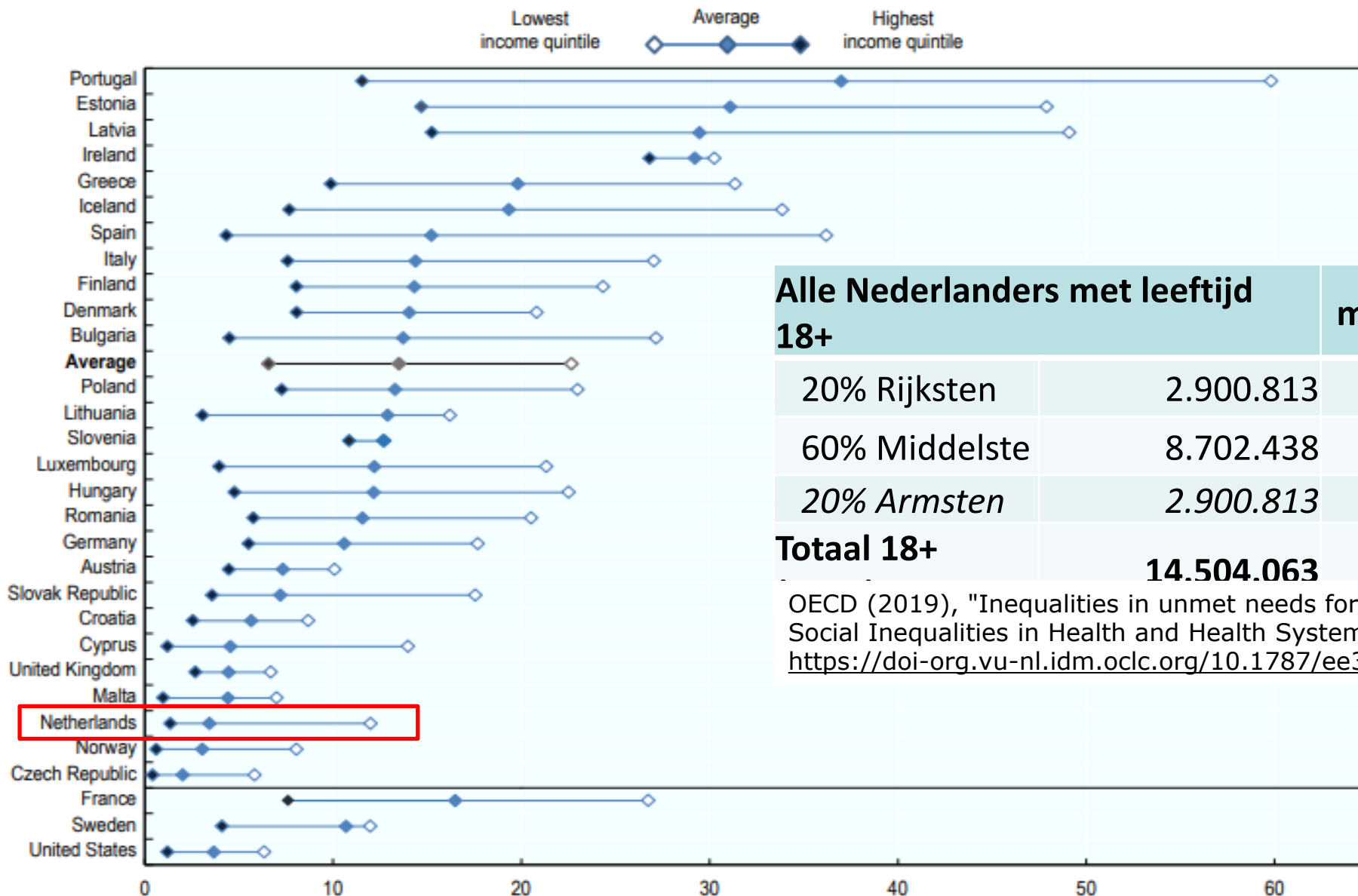
European Union - Statistics on Income and Living Conditions

*Heeft u in de afgelopen 12 maanden afgezien van tandheelkundige zorg die (dringend) **nodig** was, omdat dit teveel geld kostte?*

*Inequalities in unmet needs for health care. Health for Everyone?
Social Inequalities in Health and Health Systems.
2019, OECD Publishing, Paris.*

Mijden van mondzorg om financiële redenen (OECD 2019)

Meest actuele data: voor COVID pandemie, inflatie & economische crises daarna



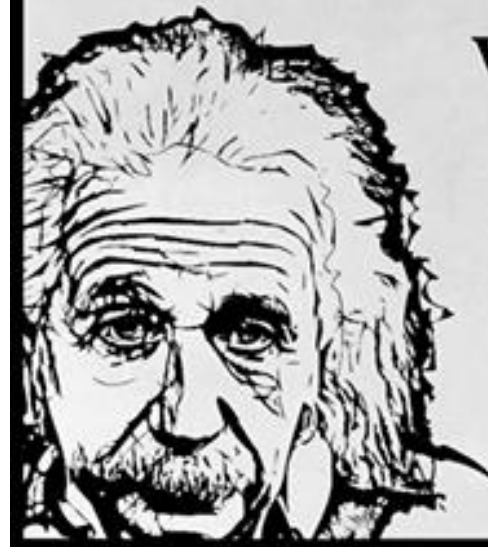
Alle Nederlanders met leeftijd 18+	mijden van	mondzorg	aantal
20% Rijksten	1%	1 op 100	29.008
60% Middelste	0,7%	1 op 150	58.016
20% Armsten	12%	1 op 8	348.098
Totaal 18+	3%	1 op 33	435.122

OECD (2019), "Inequalities in unmet needs for health care", in Health for Everyone? Social Inequalities in Health and Health Systems, OECD Publishing, Paris.
<https://doi-org.vu-nl.idm.oclc.org/10.1787/ee36f24d-en>.

BESLISSINGEN

**LET JE WEL EVEN OP
WIENS WERELD
JE VERANDERT**

Loesje



**We cannot solve our
problems with the same
thinking we used when
we created them.**

Albert Einstein

Onderzoeksproject Ongewenste Mijding van Mondzorg

Financiële drempels in de toegankelijkheid van mondzorg

Angst voor rekening pijn: tien procent Nederlanders mijdt tandarts

Mensen met laag inkomen mijden vaker de tandarts

'Nood is heel hoog'

Geen geld voor de tandarts: 'Mondzorg moet terug in het basispakket'

NOS Nieuws • Woensdag 30 november, 15:23

Tandartsen zien dat mensen wegblijven vanwege geldproblemen

'Meer mensen mijden tandarts vanwege geldproblemen'

vrijdag 2 december 2022

Enschedeërs mijden tandarts uit geldgebrek: 'Kan gemeente iets doen?'

Nederlanders mijden tandarts vanwege hoge kosten of angst

Home / Articles



Minister bezorgd over stijging van aantal tandartsnijders. 'Minima gericht helpen'



Steeds meer signalen toenemende mijding van mondzorg

**MINISTER KUIPERS ERKENT EINDELIJK DE PROBLEMEN
ROND MONDZORG**



**Mondzorg onder de aandacht bij minister
Kuipers**

**Minister bezorgd over stijging van aantal
tandartsnijders. 'Minima gericht helpen'**

NOS Nieuws • Woensdag 13 juli 2022, 11:28

Minister Schouten wil terugkeer schooltandarts

Om wie gaat het?

PERSONA die om financiële reden mondzorg mijden

OMSTANDIGHEDEN

- Onbekendheid zorgstelsel
- Werkloosheid of laag inkomen
- Problematische schulden, te hoge vaste lasten
- Eenoudergezinnen, grote gezinnen
- Chronische ziekte en hoge zorgkosten
- Stress en/of psychische gezondheidsproblemen
- Dakloos/ongedocumenteerd/onverzekerd
- Sociale isolatie, eenzaamheid

Multi-problematiek & Bestaansonzekerheid



KENMERKEN

- Jongvolwassen leeftijd (18-34 jaar)
- Alle genders
- Lage opleiding, laaggeletterd
- Generationele armoede
- Migratie-achtergrond
- Beperkte verstandelijke vermogens
- Beperkte gezondheidsvaardigheden
- Slechte gebitstoestand met pijn
- Schaamte voor het eigen gebit

VINDPLAATSEN

- Woningcorporaties
- Gemeentelijke afdeling werk&inkomen
- Huisartsen, apotheken
- Schuldhulpverlening
- Noodhulpbureaus
- Voedselbanken
- Ondersteunende wijkteams/CJG/OKT
- GGD
- Dak- en thuislozenopvang

REDENEN VOOR MIJDINGS GEDRAG

- Onvoldoende (eigen) financiële middelen
- Geen zorgverzekering of onvoldoende dekking
- Bereikbaarheid en toegankelijkheid zorgverlener
- Nalatigheid
- Ontevredenheid zorgverlener
- Schaamte en angst voor behandeling of vervolgcosten
- Groot aanbod zorgverleners en polissen



DE VIJF GEZICHTEN VAN DE TANDARTSDAG

De afgelopen jaren zijn zwaar geweest voor Salma. Terwijl zij zwanger was van hun derde kindje overleed haar partner plotseling. Zorgen voor 3 kinderen in deze omstandigheden is niet alleen emotioneel heel zwaar: ook financieel kan zij haar hoofd maar net boven water houden. Salma is al lang niet meer bij de tandarts geweest, maar loopt wel al een half jaar rond met forse gebitsklachten. Als ze in de spiegel kijkt, ziet ze gaatjes, maar geld om naar de tandarts te gaan heeft ze niet. Salma is een van de 400 gezichten die zich laat behandelen op de Tandartsdag.



DE VIJF GEZICHTEN VAN DE TANDARTSDAG

De familie van meneer B heeft meerdere schulden en wordt al een paar jaar begeleid door budgetbeheer om hieruit te komen. Na de vaste lasten houden zij maar 80 euro per week over, waarvan ze met zijn vieren moeten rondkomen. Geld voor de tandarts is er dus simpelweg niet. Meneer B heeft een slecht gebit en gebruikt bijna dagelijks pijnmedicatie omdat de pijn veroorzaakt door 4 afgebroken kiezen, anders ondragelijk is. Meneer B is een van de 400 gezichten die zich laat behandelen op de Tandartsdag.



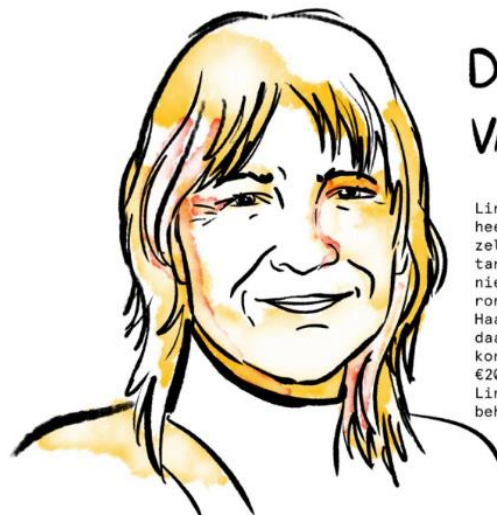
DE VIJF GEZICHTEN VAN DE TANDARTSDAG

Alex is alleenstaande vader van twee kinderen en leeft van een uitkering. "Ik kom al niet rond, laat staan dat ik leuke dingen kan doen met de kinderen". Naar de tandarts gaan is voor Alex geen optie, daarmee haalt hij alleen maar meer problemen op de Hals. Met jonge kinderen zijn de dagen soms intens. Het wordt erger als mensen vragen wat er mis is met zijn tanden. Uit schaamte durft hij niet meer te praten en trekt zich terug. Dennis is een van de 400 gezichten die zich laat behandelen op de Tandartsdag.

DE VIJF GEZICHTEN VAN DE TANDARTSDAG

"Ik werk maar ik red het gewoon niet" aldus meneer G. Hij werkt hard om zijn forse schulden af te betalen en om de slechte keuzes die hij heeft gemaakt op financieel gebied, weer recht te trekken. In zijn gebit, links onder, zit een kies die veel zeer doet. Meneer G. denkt dat de kies aan het rotten is. Maar een tandartsrekening kan hij er simpelweg niet bij hebben, vooral nu niet, nu het net lukt om al zijn schulden netjes af te betalen.

Meneer G. is een van de 400 gezichten die zich laat behandelen op de Tandartsdag.



DE VIJF GEZICHTEN VAN DE TANDARTSDAG

Linde is alleenstaande moeder. Haar zoon Bas (9) heeft een beperking en is niet in staat om iets zelfstandig te doen; Linde helpt haar zoon met eten, tandenpoetsen en aankleden. Iedere dag is weer een nieuwe uitdaging en financieel komt ze maar moeilijk rond.

Haar gebit is al een lange tijd zeer pijnlijk en daardoor van invloed op haar leven. Na jaren sparen kon ze naar de tandarts. Maar met een rekening van €200,- was een herhaalbehandeling geen optie. Linde is een van de 400 gezichten die zich laat behandelen op de Tandartsdag.

Wie zijn het? Om wie gaat het?

Mensen in een sociaal maatschappelijk kwetsbare positie

Hun kenmerken en omstandigheden

- Jongvolwassenen die geen onderwijs volgen (of met MBO1 diploma)
- Alleenstaande ouders met meer en /of oudere kinderen
- Alleenstaande 50-plussers zonder startkwalificatie (mbo2-, havo- of vwo-diploma)
- Mensen met hoge woonlasten (verhoudingsgewijs tov inkomen): met name de groepen jongvolwassenen, eenoudergezinnen, gezinnen van 50+ers
- Mensen met geregistreerde problematische schulden; met name eenoudergezinnen, mensen met maximaal mbo1 diploma een bijstandsuitkering of een flexibel contract

Wie zijn het? Om wie gaat het?

Mensen in een sociaal maatschappelijk kwetsbare positie

- Bestaansonzekerheid, meer kans op leven in armoede en lage kwaliteit van leven.
- Bestaansonzekerheid groter bij:
 - Laag opleidingsniveau (maximaal mbo1), een laag inkomen, geen werk en veel ziektekosten (relatief tov inkomen).
 - Bij echtscheiding, ziekte of overgang naar volwassenheid veranderen hun levensomstandigheden.

Wie zijn het? Om wie gaat het?

Mensen in een sociaal maatschappelijk kwetsbare positie

- Laaggeletterden, mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden en beperkte verstandelijke vermogens
- Onbekend met het systeem en organisatie van gezondheidszorg en hulpverlening; hebben informatieachterstand of een onjuist verwachtingspatroon
- Het systeem en organisatie van gezondheidszorg en hulpverlening te complex; zij weten hun weg niet te vinden

Niet in de mondzorgpraktijk, waar dan wel?

- Woningcorporaties: (sociale-) huurwoning
- Gemeentelijke afdelingen werk&inkomen
- GGD, huisartsen, apotheken: chronische ziektes → mult-problematiek!
- Schuldhulpverlening, voedselbanken
- Noodhulpbureaus
- Ondersteunende wijkteams/CJG/OKT
- Dak-en thuislozenopvang

Waar zijn deze mensen nu op aangewezen?

Bestaande noodhulp regelingen

- SUNN: Noodhulp Fondsen Tandartskosten
- Bijzondere bijstand
- Aanvullende zorgverzekeringen/ gemeentepolis
- Noodhulp acties: mondzorgkaravaan, Tandartsdag
- Asielzoekers: Regeling Medische Zorg Asielzoekers
- Vrijwilligerswerk van ons en onze collega's?
- Spoedeisende hulp: extractie?

Aanvragen voor noodhulp ter financiering van mondzorg

Stichting Urgente Noden Nederland (SUNN)

- 2020-2022: 1 M€ aangevraagd; 350 K€ toegekend

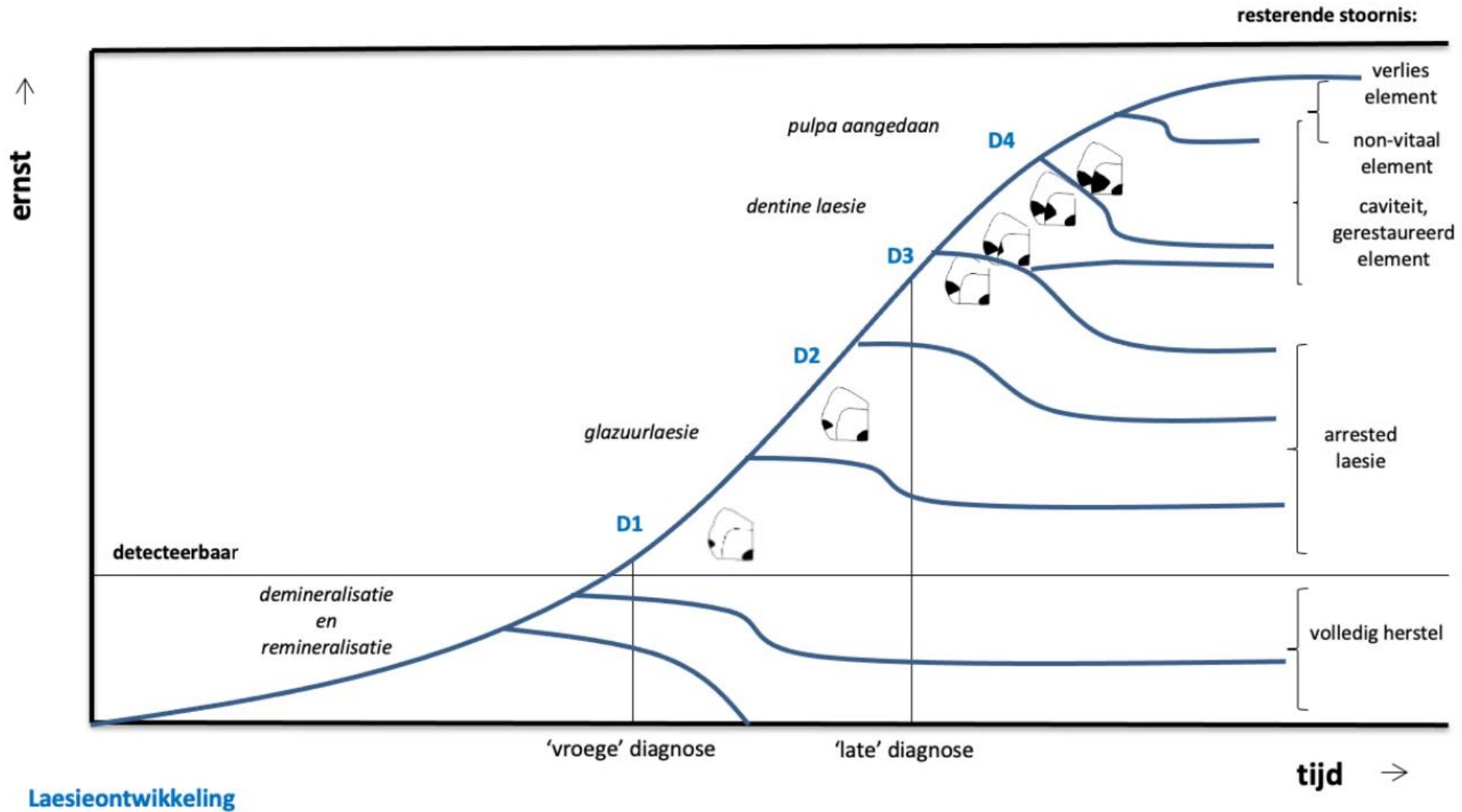
Fonds Bijzondere Noden Amsterdam (FBNA)

- 2021: 825 toegekend
- 2022 1.212 toegekend

Bijna 1,5 keer zoveel aanvragen (toename van 47%)

- Deze stijging zet door in 2022

Figuur 1: Schematische weergave Cariës Laesie Progressie, Riët Hummel (27 april 2016) naar Bouter & Van Dongen, 1991.



Een indeling van mondzorg

Op basis van verwaarlozing van mondgezondheid

1. De gevolgen van uit- of afstel (mijden?) van mondzorg
2. De mondgezondheid
3. De kans op mondziekte en klachten
4. Periodieke zorg
5. Planbare zorg

Categorie	Periodiek	Planbaar	Mondzorg is..	Bij stadium van mond(on)gezondheid	Klachten (functie, sociaal welzijn)	Gevolg van uitstel en/of afstel
0	Ja	Ja	Zelfzorg	Alle stadia	Mogelijk, maar liever niet	Verhoogde kans op ongezonde mond
1	Ja	Ja	Wenselijk	Gezonde mond: pijnvrij functionerende mond	Geen	Verhoogde kans op ongezonde mond
2	Nee	Ja	Noodzakelijk	Beginnende mondziekten	Mogelijk	Verhoogde kans op blijvende mondgezondheid schade
3	Nee	Nee	Urgent	Gevorderde mondziekten	Waarschijnlijk	Onherroepelijk blijvende mondgezondheid schade
4	Nee	Nee	Noodzorg	Ernstige mondziekten	Zeker	Kans op levensbedreigende complicaties

Zelfzorg, preventie en controle =



Maar, let op:

- 36% Nederlanders onvoldoende of beperkte gezondheidsvaardigheden (Smith, 2019)
- Gezondheidsvaardigheden
 - Denk vermogen: informatie verzamelen, ordenen, afwegen, beslissen
 - Doen vermogen: Plan maken, plan uitvoeren, omgaan met tegenslag, doorzetten

Doelgroep van vandaag:

- Laaggeletterdheid
- Beperkte gezondheidsvaardigheden
- Beperkte zelfzorg, mondhygiëne en preventie

**KREEG EEN BRIEF
VAN DE OVERHEID**

**DIE HEBBEN
NOGAL LAST VAN
HOOGGELETTERDHEID**

tante Rie van

Loesje

Welke signalen *kunnen* duiden op laaggeletterdheid?

- Gezondheidsvragenlijst niet of onvolledig ingevuld.
- Verkeerde antwoord omcirkelen.
- Smoesjes om niet te hoeven lezen/schrijven: *“Ik ben mijn bril vergeten”, “Ik vul het formulier thuis wel in”, “Ik schrijf zo onduidelijk, doet u het maar”*.
- Woorden verkeerd uitspreken (“spycholoog”).
- Voorlichtingsbrochure niet bekeken.
- Geen afspraken noteren, no-show, te laat of op een ander moment aanwezig voor afspraak.
- Geen vragen stellen.

INVESTEREN

DAT KAN OOK

IN MENSEN

Loesje



Van kiezen en delen naar kiezen

2023 17,35 miljoen zorgverzekerde Nederlanders (Ruim 14 miljoen 18+)
0,70 miljoen via collectieve gemeentepolis

Risicosolidariteit: één van de pijlers onder het zorgstelsel

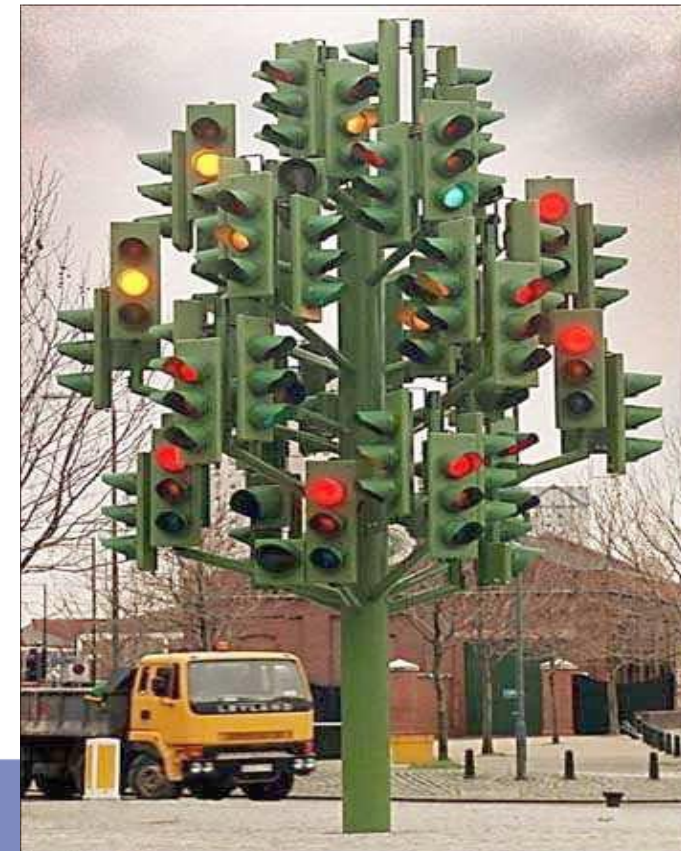
We dragen gezamenlijk het risico van allen en delen daarom gezamenlijk de kosten.

Risicoselectie

Gedrag van zorgverzekeraar (zoals polis & premie differentiatie) en keuzen van verzekerden (aanvullende verzekering, hoger eigen risico) waardoor segmentatie van de markt ontstaat die risicosolidariteit te niet doet.

ACM & NZA (2016)

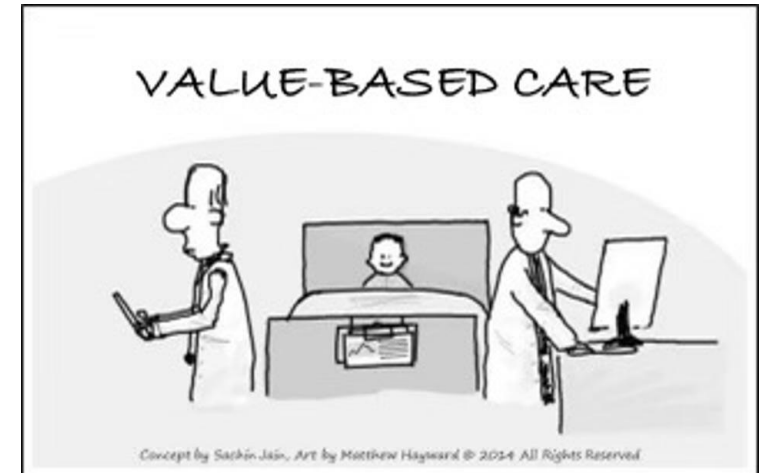
- Zien toename van polis differentiatie.
- Goedkopere polissen met beperkende voorwaarden aanbieden (budgetpolissen).
- Aantrekkelijk voor jonge en vooral gezonde mensen.
- Ongewenste concurrentie leidt tot selectie op winstgevende verzekerden.
- Averechtse selectie zet risicosolidariteit onder druk: tweedeling.



Averechtse selectie vanwege polis differentiatie

Tweedeling

- Polissen voor jonge en gezonde verzekerden
- Polissen voor verzekerden die meer zorg nodig hebben.
- Eigen risico: vrijwillig hoger?
- Aanvullende polissen: overbodig?



Keuzevrijheid staat op gespannen voet met een goed werkende verzekeringsmarkt. Collectieve zorg en preventie loont

*Gezondheid loont. Tussen keuze en solidariteit. Centraal Planbureau (CPB). Den Haag 2013. ISBN 978-90-5833-589-0.
<https://www.cpb.nl/sites/default/files/CPB-Boek-7-Toekomst-voor-de-zorg-Hoofdstuk11-toekomst-voor-de-zorg-in-viervoud.pdf>*

Het vrijwillig eigen risico heeft de zorgsolidariteit aangetast

NZA. Kwantitatief onderzoek naar risicoselectie en risicosolidariteit op de zorgverzekeringsmarkt. Januari 2016. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-672551.pdf>

Marktwerving zorgverzekeringen niet effectief

*ACM. Concurrentie op de markt voor zorgverzekeringen. Februari 2016.
<https://www.acm.nl/nl/publicaties/publicatie/15504/Tussenrapportage-concurrentie-op-markt-voor-zorgverzekeringen>*

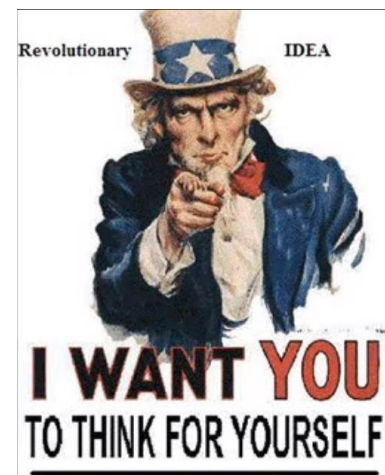
2022: Verplicht eigen risico: vrijwillig hoger?

Geen verhoging eigen risico	€ 385	77%	10,78 miljoen	10 op 13
Hoger eigen risico		13%	1,82 miljoen	1 op 8
Maximale verhoging eigen risico (+ € 500)	€ 885	10%	1,4 miljoen	1 op 10



Persona: Wie zijn het?

- Meer hoge inkomens dan lage inkomens
- Meer hoogopgeleiden dan laagopgeleiden
- Meer mensen met lage zorgkosten dan hoge zorgkosten
- Meer mannen dan vrouwen
- Meer jongeren dan ouderen



Zorgpremie wanbetalers: aantal daalt

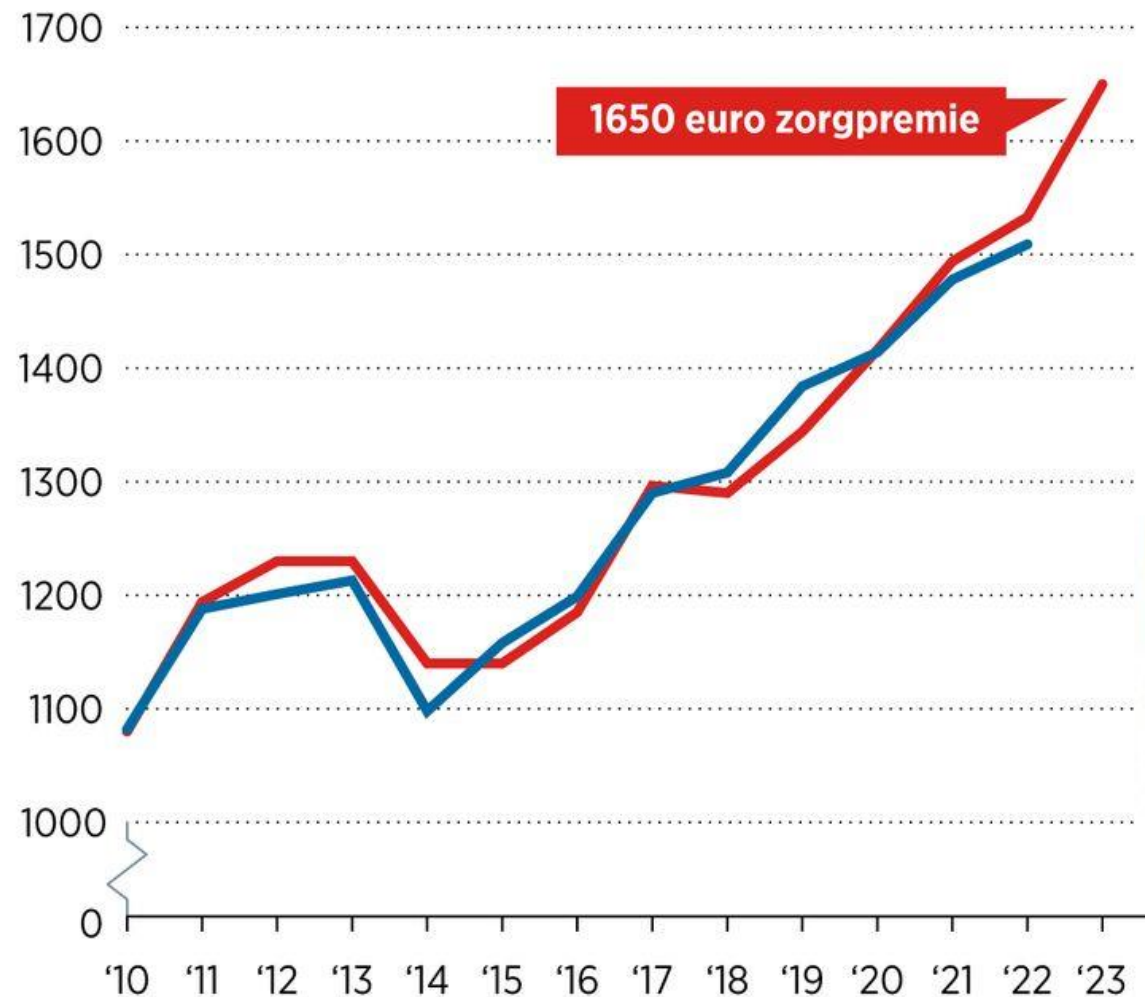
- Rekening voor de zorgverzekering blijft het vaakst onbetaald liggen

Geldzaken in de Praktijk 2018-2019 deel 1. Financiële problemen. NIBUD. Utrecht 2019.

- Betalingsachterstand (2 mndn) premie zorgverzekeraar
 - Aanvullende verzekering geroyeerd
- Structurele (6 mndn) betalingsachterstand zorgpremie & geen betalingsregeling
 - Bestuursrechtelijke premie 120% van basispakket premie
- 2011: 303.528 wanbetalers
- 2021: 170.221 wanbetalers (1,2% van 18+ NL)
 - Ruim 100.000 (60%) >2 jaar
 - Harde kern draaideur wanbetalers: 170.000 (... even veel als gemeentepolis verzekerden...)
- Regionale en lokale spreiding
 - Samenhang met regio en wijken met veel mensen die in armoede leven

Jaarlijkse zorgpremie basispakket

— Gemiddelde zorgpremie
— DSW zorgverzekeraar



© TROUW | BRON: DSW, INDEPENDER.NL, PRICEWISE.NL

Zorgpremie: stijgt

27 september 2022

Trouw

RELIGIE&FILOSOFIE

DUURZAAMHEID&ECONOMIE

CULTUUR&MEDIA

Betalingsproblemen

Stijgende premies brengen mensen verder in de financiële problemen, vrezen zorgverzekeraars

De premies voor zorgverzekeringen stijgen. Dat brengt mensen verder in de financiële problemen, verwachten zorgverzekeraars en de Ombudsman Zorgverzekeringen.

ACTA

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zorgverzekering/vraag-en-antwoord/heb-ik-een-aanvullende-zorgverzekering-nodig>

Heb ik een aanvullende zorgverzekering nodig?

“U bepaalt zelf of u een aanvullende verzekering nodig heeft.”



Aanvullende verzekering (AV)

2022	83%
2012	88%
2006	93%

**Aanvullende verzekering:
aantal daalt**

Ruim 14 miljoen 18+ Nederlanders

Geen AV	20%	1 op 5	2,8 miljoen
AV zonder mondzorg	15%	1 op 7	2,1 miljoen
AV met mondzorg	56%	4 op 7	7,8 miljoen
AV met alleen mondzorg	9%	1 op 11	1,3 miljoen

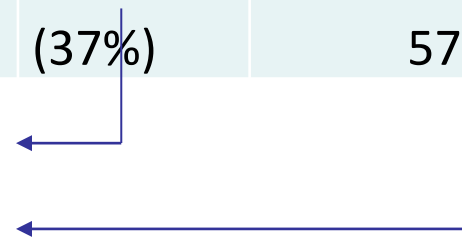
Nederlandse huishoudens zonder aanvullende mondzorg verzekering

CBS Gezondheidsenquête 2020

Nederlandse huishoudens			Geen AV mondzorg		
Totaal	13.514	(100%)	5.241	(39%)	100%
Laag inkomen	5.406	(40%)	2.251	(42%)	43%
Hoog inkomen	8.108	(60%)	2.990	(37%)	57%

Verhoudingsgewijs vaker huishoudens met lage inkomens

Maar in meerderheid huishoudens met hoge inkomens



Eigen bijdrage mondzorg

Totale kosten van mondzorg

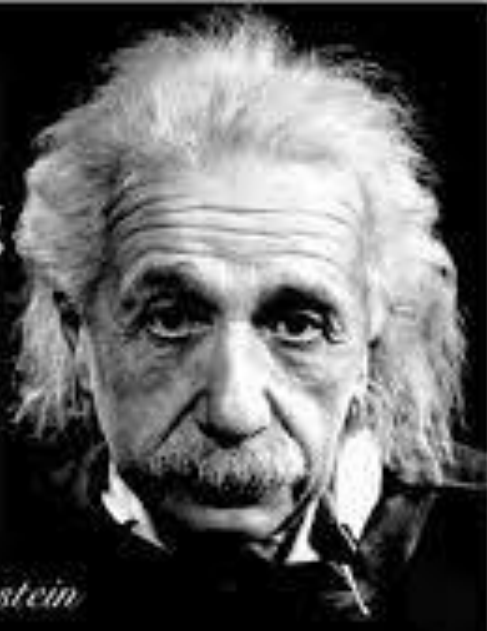
- 2013 3,5 miljard euro

Financiering van mondzorg

- Zorgvezekering 67% 2,3 miljard euro
- Uit eigen zak 33% 1,2 miljard euro

Insanity:
doing the same thing
over and over again
and expecting
different results.

-Albert Einstein

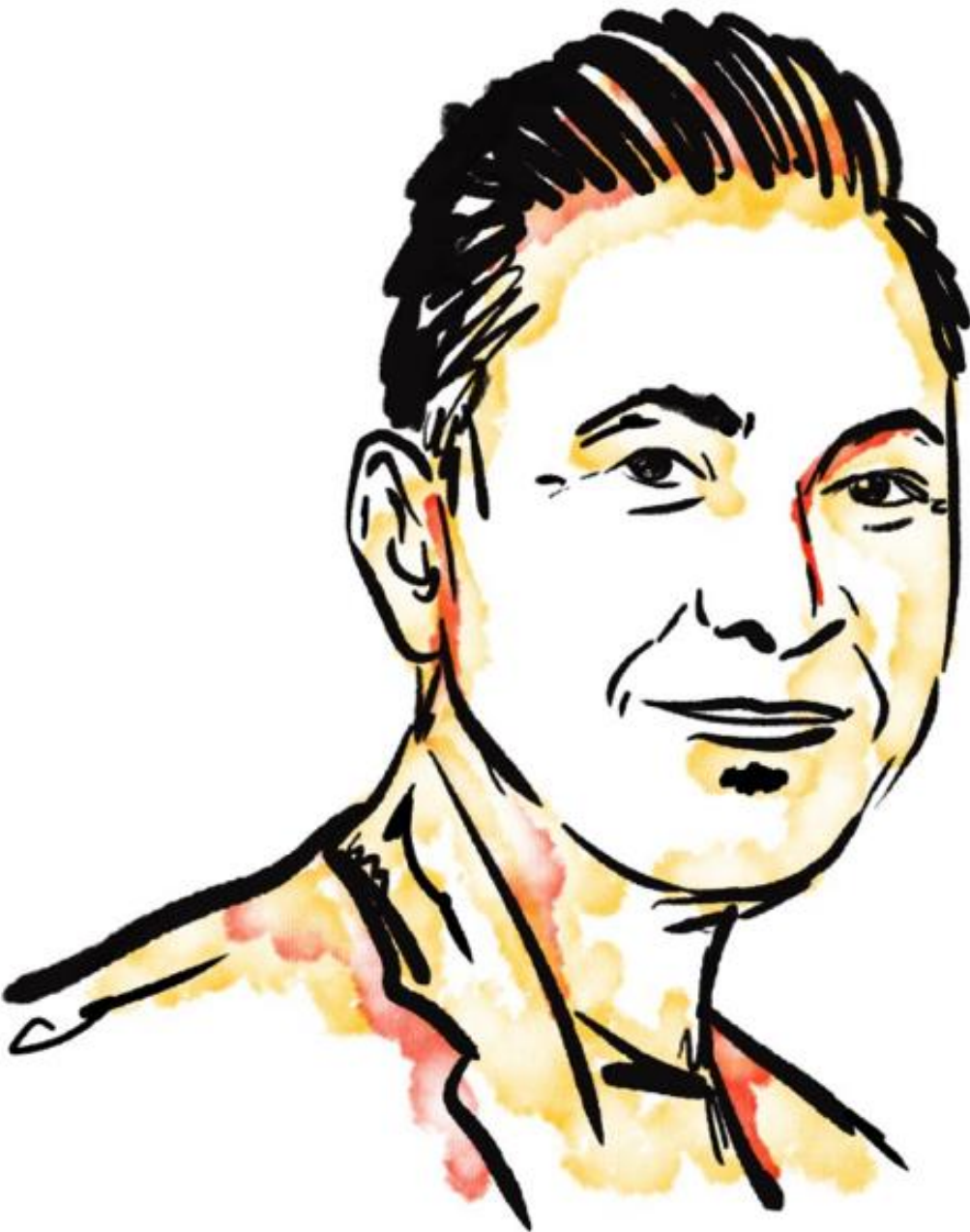


Casuïstiek Rotterdamse Tandartsdag

DE VIJF GEZICHTEN VAN DE TANDARTSDAG

De afgelopen jaren zijn zwaar geweest voor Salma. Terwijl zij zwanger was van hun derde kindje overleed haar partner plotseling. Zorgen voor 3 kinderen in deze omstandigheden is niet alleen emotioneel heel zwaar: ook financieel kan zij haar hoofd maar net boven water houden. Salma is al lang niet meer bij de tandarts geweest, maar loopt wel al een half jaar rond met forse gebitsklachten. Als ze in de spiegel kijkt, ziet ze gaatjes, maar geld om naar de tandarts te gaan heeft ze niet. Salma is een van de 400 gezichten die zich laat behandelen op de Tandartsdag.

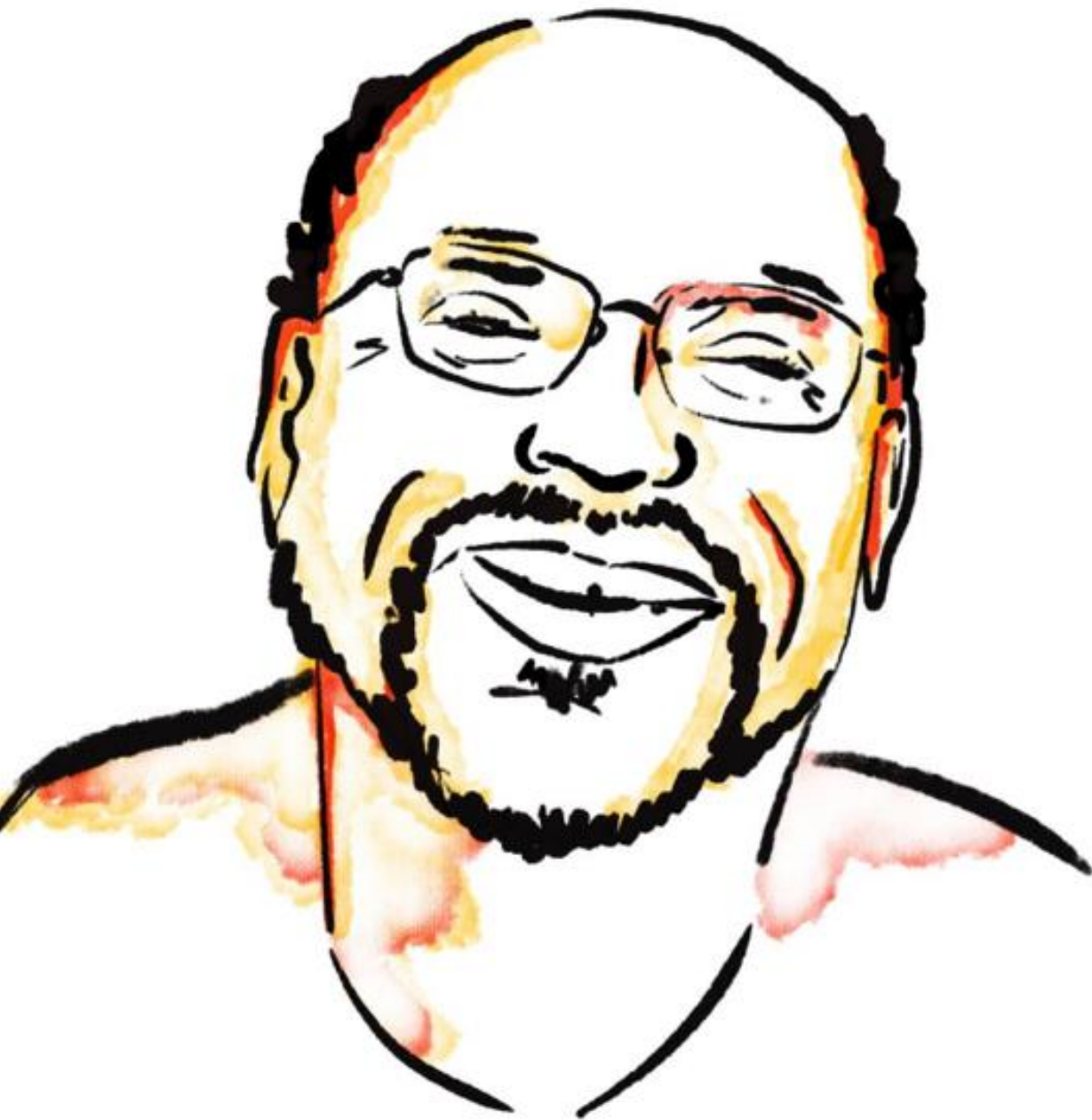




DE VIJF GEZICHTEN VAN DE TANDARTSDAG

De familie van meneer B heeft meerdere schulden en wordt al een paar jaar begeleid door budgetbeheer om hieruit te komen. Na de vaste lasten houden zij maar 80 euro per week over, waarvan ze met zijn vieren moeten rondkomen. Geld voor de tandarts is er dus simpelweg niet. Meneer B heeft een slecht gebit en gebruikt bijna dagelijks pijnmedicatie omdat de pijn, veroorzaakt door 4 afgebroken kiezen, anders ondragelijk is.

Meneer B is een van de 400 gezichten die zich laat behandelen op de Tandartsdag.



DE VIJF GEZICHTEN VAN DE TANDARTSDAG

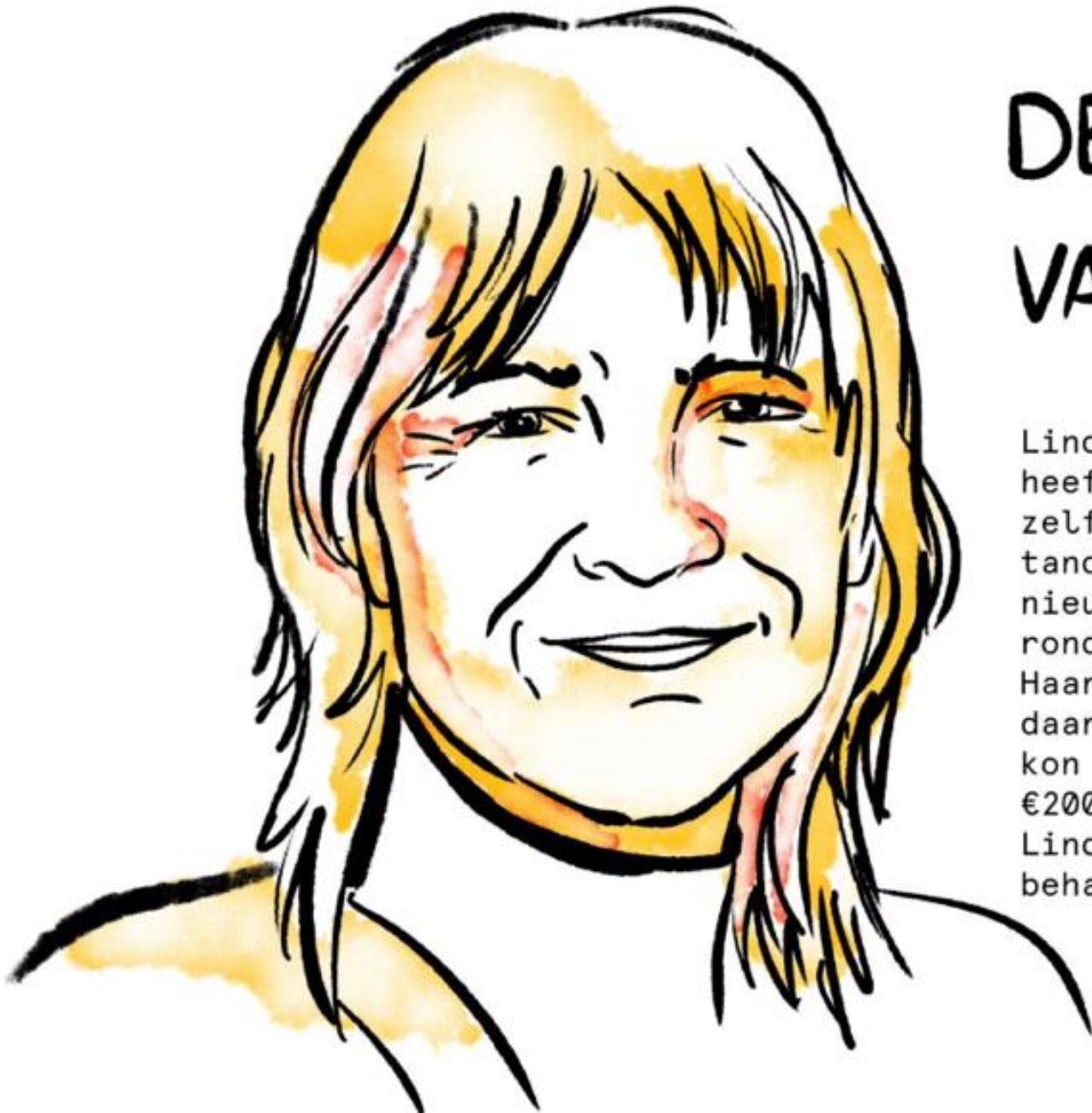
Alex is alleenstaande vader van twee kinderen en leeft van een uitkering. "Ik kom al niet rond, laat staan dat ik leuke dingen kan doen met de kinderen". Naar de tandarts gaan is voor Alex geen optie, daarmee haalt hij alleen maar meer problemen op de hals. Met jonge kinderen zijn de dagen soms intens. Het wordt erger als mensen vragen wat er mis is met zijn tanden. Uit schaamte durft hij niet meer te praten en trekt zich terug. Dennis is een van de 400 gezichten die zich laat behandelen op de Tandartsdag.

DE VIJF GEZICHTEN VAN DE TANDARTSDAG

“Ik werk maar ik red het gewoon niet” aldus meneer G. Hij werkt hard om zijn forse schulden af te betalen en om de slechte keuzes die hij heeft gemaakt op financieel gebied, weer recht te trekken. In zijn gebit, linksonder, zit een kies die veel zeer doet. Meneer G. denkt dat de kies aan het rotten is. Maar een tandartsrekening kan hij er simpelweg niet bij hebben, vooral nu niet, nu het net lukt om al zijn schulden netjes af te betalen.

Meneer G. is een van de 400 gezichten die zich laat behandelen op de Tandartsdag.





DE VIJF GEZICHTEN VAN DE TANDARTSDAG

Linde is alleenstaande moeder. Haar zoon Bas (9) heeft een beperking en is niet in staat om iets zelfstandig te doen; Linde helpt haar zoon met eten, tandenpoetsen en aankleden. Iedere dag is weer een nieuwe uitdaging en financieel komt ze maar moeilijk rond.

Haar gebit is al een lange tijd zeer pijnlijk en daardoor van invloed op haar leven. Na jaren sparen kon ze naar de tandarts. Maar met een rekening van €200,- was een herhaalbehandeling geen optie. Linde is een van de 400 gezichten die zich laat behandelen op de Tandartsdag.

Communicatieadviezen voor laaggeletterden

- ✓ Begroet de patiënt warm, met een lach en open houding. Laaggeletterden voelen zich vaak onzeker en niet op hun gemak.
- ✓ Gebruik eenvoudige taal maar blijf patiënt als volwassen persoon aanspreken.
- ✓ Maak korte zinnen: *“Ik loop naar de kast. Ik pak mijn jas.”* (niet: ik loop naar de kast om mijn jas te pakken).
- ✓ Spreek duidelijk en niet te snel. Kies dezelfde woorden die de patiënt gebruikt voor zijn of haar klachten.
- ✓ Stel maar 1 vraag tegelijk.
- ✓ Herhaal de belangrijkste punten.
- ✓ Moedig patiënten aan om vragen te stellen. *“Welke vragen heeft u nog?”* Niet: *“heeft u nog vragen?”*
- ✓ Gebruik de gebiedende wijs: *“neem 3 x keer per dag 1 pil. Bij het opstaan. Tussen de middag en voor het slapen gaan”* (bij instructies antibioticagebruik). Laaggeletterden ervaren dit als duidelijk en niet als betuttelend.
- ✓ TERUG-VRAAG METHODE. Check door middel van de terug-vraag methode: Vertel dat je wil checken of je het goed hebt uitgelegd.

Terug-vragen, formuleringen:

- ✓ Om zeker te zijn dat ik het goed heb uitgelegd wil ik u het volgende vragen:
 - Hoe gaat u nu straks thuis de ragers gebruiken?
 - Kunt u in eigen woorden mij vertellen wat ik heb gezegd?